

Ameriška sila obnovila bombardiranje Aachena

Aachen, zgodovinsko nemško obmejno mesto, v nevarnosti uničenja. Nove kanadske čete se izkrcale na holandskem ozemlju.—Britske in grške sile okupirale Korint v bližini Aten.—Rusi dospeli do Baltičkega morja v prodiranju preko Litve in potisnili v past 150,000 nemških vojakov. Jeklen obroč okrog Rige, glavnega mesta Latvije, se zožil.—Ameriški letalci potopili in poškodovali 59 japonskih parnikov in ladij

London, 11. okt.—Ob 10:30 danes dopoldne, ko je pretekel čas za kapitulacijo nemške vojaške posadke v Aachenu v smislu ultimata poveljstva prve ameriške armade, se je bombardiranje mesta obnovilo. Topovi bruhanje izstrelke na Aachen, bojna letala na mečejo bombe. Nobelega dvoma ni, da bi se nemški vojniki in civilisti, kolikor jih je v mestu, radi podali, kar pa so prepričani. Bele zastave so se pojavile na poslopjih v južnem delu Aachena danes zjutraj. Te so pozneje izgubile in s tem je bila usoda mesta zapečaten.

London, 11. okt.—Aachen, zgodovinsko nemško obmejno mesto, bo popolnoma uničeno danes, ker je poveljnik nemške vojaške posadke ignoriral ultimatum, da se mora brezpogojno podati. Ultimatum mu je bil poslan včeraj.

Prvi v tej vojni preti nemškemu mestu, bogatemu na trdnjavi, popolno uničenje. To je preizkušnja, ki bo pokazala, ali Nemci za razdejavanje svojih mest drugo za drugim ali ne. Tako je ukazal vojaški poveljnik v Aachenu, da se mora boriti do zadnjega moža.

V Aachenu, ki je imel pred izbruhom vojne 165,000 prebivalcev, se zdaj nahaja le okrog 15,000 civilistov. Vsi drugi so bili evakuirani v teku ljutih bitk, ki so potekale v predmestjih pred mesecem. Mesto je tarča letal, ki jih bruhaajo topništvo prve ameriške armade.

Mesto Aachen je popolnoma uničeno po četah ameriške vojske, pravi ultimatum, poslan poveljniku nemške vojaške posadke. Ako se ne boste brezpogojno podali, bo Aachen uničen. To je v vaših rokah.

Prva ultimata je bila po prvotni odločitvi v vseh predmestjih. Ta vsebuje tudi ultimatum, da vsa nemška imovina v Aachenu v vojaške roke. Tako je ista usoda kot je bila v Aachenu.

Med Nancyjem in Parizom, vzhodni Franciji je v vojni sovražniku tretja ameriška armada, katere poveljnik je general George S. Patton. On je pridobil nove pozicije pri Nancyju, 15 milj od Nancija, v petih dneh je ujela 15,000 vojakov.

Britske čete so se izkrcale na holandskem ozemlju v Aachenu. Nove kanadske čete so se izkrcale na holandskem ozemlju v Aachenu. Nove kanadske čete so se izkrcale na holandskem ozemlju v Aachenu.

Britske in grške sile okupirale Korint v bližini Aten. Rusi dospeli do Baltičkega morja v prodiranju preko Litve in potisnili v past 150,000 nemških vojakov.

London, 11. okt.—Ameriški letalci potopili in poškodovali 59 japonskih parnikov in ladij. Jeklen obroč okrog Rige, glavnega mesta Latvije, se zožil.

Zborovanje ameriških kooperatorjev

Velik razmah združnega gibanja

Chicago, 11. okt.—Murray L. Lincoln, predsednik Ameriške kooperativne lige, je na kongresu svoje organizacije dejal, da je združeno gibanje doseglo največji napredek v zadnjih dveh letih.

„Naš preizkušnji polet je dovršeno,“ je rekel. „Zdaj moramo potisniti zdruge v masno produkcijo. Monopole smo porazili na ekonomskem bojišču. Posedovanje lastnine smo vrnilo navadnemu človeku. Dali smo več blaga ljudstvu po nižjih cenah in pokazali pot, da se konča izkoriščanje odjemalcev. Demonstrirali smo našo sposobnost v izpodbijanju kupne sile, neprecenljive sestavine uspešne in bogate ekonomije. S svojim delom smo vzbudili pozornost za demokratične ideale, ki štijo ameriški način življenja.“

Na zborovanje, ki se vrši v hotelu Morrisonu, je dospelo okrog tisoč delegatov. Ti so bili informirani med drugim, da je liga v zadnjih dveh letih kupila tovarne, čistilnice olja in druga podjetja, ki predstavljajo vrednost \$20,000,000. Svojem članom je prihranila okrog \$50,000,000 pri kupovanju blaga v preteklem letu.

Poljski odbor objavil zahteve

Aneksija ozemlja v bližini Berlina

Moskva, 11. okt.—Poljski odbor za narodno osvoboditev je naznanil, da bo vztrajal pri zahtevi, da mora nova Poljska dobiti nemško ozemlje do reke Oder, ki teče iz kraja, kateri je oddaljen 31 milj od Berlina, v Štettinu, pristaniščno mesto ob Baltičkem morju. Zahteve je objavila časniška agencija Zveze poljskih rodoljubov, katere glavni stan je v Moskvi.

Agentura trdi, da aneksija nemškega ozemlja ne bo čin maščevanja, temveč zgodovinske pravičnosti. Poljski koridor ne sme ostati v nemških rokah. To je naša dolžnost napraviti novi Evropi, ki se poraja v tej vojni. Oder je poljska reka. Poljska mora dobiti Pomorje, ker je to v interesu političnih, strateških in ekonomskih težnj Zdrženih narodov.

Agentura citira stare zgodovinarje, da so slovanska plemena prej naselila na tem ozemlju nego tevtonski.

Glasi poljskega narodnega odbora v Lublinu je ponovno napadla generala Tadeja Komorowskega, poveljnika nemških podtalnih sil v Varšavi, katerega so Nemci ujeli po združeni odpora teh sil. On je bil imenovan za vrhovnega poveljnika poljskih armad, ko je bil general Kazimir Sosnkowski odstavljen. Glasi trdi, da je to le izprememba stališča in provokacija poljskega ljudstva s strani ubežne vlade v Londonu.

Stiri unije se urnile v organizacijo

Chicago, 11. okt.—Stiri krajevne unije so se urnile v mednarodno združenje Ladies, Hambray, Luggare, Belt & Novelty Workers, vzhodno in Ameriški delavski federaciji. Te so se odcepile po splošno zaradi finančne. Samuel Reiblich, predsednik mednarodne unije, je Samuel Laderman, poslovni agent očiških stroj, ki sta vodila drug drugemu raketa stvo in diktatorstvo v teku sprejela sta razna sprava. ADF je imenovala posebno odbor, ki je poveljnik v konfliktu in se je združenje porogovna materija. Nenehno.

HARRIMAN SE UDELEŽIL RAZGOVOROV V MOSKVI

Churchill skuša izravnati rusko-poljski spor

STALIN POHVALIL ZAVEZNIKE

Moskva, 11. okt.—Razgovori med premierjem Stalinom in premierjem Churchillom se nadaljujejo. Sinoči sta govorila tri ure. Diskuzije se nanašajo na svet, kakršen je danes in kakršen naj bo, ko bo sedanja vojna končana.

Razgovorov sta se udeležila tudi ameriški poslanik W. Averell Harriman in general John R. Deane, načelnik ameriške vojaške misije v Moskvi. Prej sta konferirala s sovjetskimi zunanjim komisarjem Molotovom in angleški zunanjim ministrom Anthony Eden in poslanik Archibald C. Kerr.

Mnenje prevladuje, da skuša Churchill izravnati spor med poljsko ubežno vlado in sovjetsko Rusijo. Churchill se je že izrekel, naj Curzonova linija, začrtana po prvi svetovni vojni, tvori bodočo mejo med Poljsko in Rusijo. Britski premier, kakor vse kaže, ne bo ugovarjal predlogu, da Poljska dobi povračilo za ozemlje, ki ga odstopi Rusiji, nemške pokrajine do reke Oder.

Britska vlada je upala, da bo akcija Vladislava Račkiewicza, poljskega predsednika, ko je odstavil generala Kazimirja Sosnkowskega kot vrhovnega poveljnika poljske oborožene sile, odpravila vzrok trenja med poljsko ubežno vlado in Rusijo. Upanje se ni izpolnilo.

Moskva in poljski narodni odbor, ki je bil ustanovljen v Rubiju in čigar sedež je zdaj v Lublinu, zahtevata odstranitev Račkiewicza, katerega smatrat za sovražnika. Možnost je, da bodo vojaški načrti, odobreni na konferenci med Churchillom, Stalinom, ruskimi in britskimi vojaškimi veščaki, uglasili pot izravnavi konflikta med poljsko in sovjetsko vlado.

Stalin je priredil banket v palači Spiridonovski v počast Churchillu, Edenu, Harrimanu in Deaneju. V svojem govoru je poveljeval Veliko Britanijo in Ameriko in naglašal potrebo po vojne kooperacije. Dejal je med drugim, da velesile ne smejo biti nikdar več tako nepripravljene kot so bile ob izbruhu te vojne.

Konferenca med Stalinom in Churchillom se vrši v času, ko ruske armade prodirajo na Balkanu in v baltičkih državah, dočim britske in ameriške sile rusko Hitlerjevo trdnjavo v zapadni in južni Evropi.

Nemški špijon obsojen v zapor

New York, 11. okt.—Wilhelm Albrecht von Rautter je bil splošno na obravnavi pred federalnim sodiščem za krivega špijona v prilogi nacisti Nemčiji in obsojen na 29 let zapor. Dejal je, da mu je žal in je prošil za milost. Obsojilo je izrekel sodnik Grover M. Moskowitz. Rautter je priznal, da je pošiljal v Berlin važne informacije o ameriških obrambnih pripravah.

Angleške postaje dobe imena

London, 11. okt.—Angleške železniške postaje bodo spet dobi ime. Začetna odredba je bila priključena. Vsi napisi postaj so bili odstranjeni 1. 1940 po kapitulaciji Francije pred Nemci, ko je bila Anglija v nevarnosti invazije.

Domače vesti

Mike Kumer v Franciji

Chicago, 11. okt.—Lt. Michael R. Kumer, prvi podpredsednik SNPJ, se je oglasil iz Francije, odkoder je poslal svoj novi naslov. Do zadnjega časa je bil v Londonu, kjer se je večkrat sestajal s dr. Furlanom, dr. Marušičem in drugimi Slovenci in Jugoslavnimi. Piše, da je zopet v bolnišnici, ker se njegov "želodec vskuje z vojaško kuhinjo." Potovanje v Francijo "je bilo prijetno, toda na obrežju vidis zanimive scene." Njegov novi naslov je: Lt. Michael R. Kumer, 0-1002801, B. C. No. 7, A. P. O. 350, c/o Postmaster, New York, N. Y.

Ranjena v Evropi

Cleveland, 11. okt.—Mati Stanleyja Zupana je bila obveščena, da je bil hudo ranjen v Nemčiji. On je član društva 590 SNPJ. Njegova sestra Virginia Smerdel je pri WAVES v Oklahomi. — Anton in Veronika Glavan sta bila obveščena od vojnega departmanta, da je bil njun sin Pfc. Henry Glavan 26. sept. ranjen v Franciji. Njegov brat Frank se nahaja nekje na Pacifiku. Glavanova sta člana društva 5 SNPJ, kakor tudi sin Henry.

Clevelandске vesti

Cleveland, 11. okt.—V bolnišnici je po daljši bolezni umrl Paul Sluga, star 59 let, doma iz vasi Harmic, fara Brdovca na Hrvaškem, kjer zapuščala dva sinova in več sorodnikov. V Ameriki je bil 39 let in tukaj nima sorodnikov. — Dne 8. okt. je po kratki bolezni umrla Josephine Crtalič, stara 52 let. — Družini Donald in Mary Finley je umrla novorojenka. (Dokliško ime matere je bilo Cimperman). — V nedeljo je umrl tudi Valentin Serainig, star 64 let in doma iz vasi Marjeta na Koroškem, odkoder je prišel v Ameriko 1913. Zapuščala žena, sina, poročeno hčer in dva vnuka. — Iz bolnišnice se je vrnila na svoj dom v Collinwood Mrs. Jennie Pirih, ki je srečno prestala težko operacijo. — Družino Joseph R. Andolšek so obiskale vile rojenice in pustile sinčka.

Nov grob

New York, 11. okt.—V Brooklynu je 7. okt. umrla Ana Gašperin, stara 69 let in rojena v Novi vasi pri Radovljici na Gorenjskem.

Uspešne operacije na Pacifiku

Marshall konferiral z generali v Franciji

S fronte sedme armade v Franciji, 11. oktobra.—General George C. Marshall, šef ameriškega generalnega štaba, ki je nedavno dospel v Francijo, je v razgovoru s časnikarji izjavil, da so vojne operacije proti japonski sili na Pacifiku uspešne v vseh ozihi. Problem zalaga je hitreje nego se je pričakovalo, je nastal.

Marshall je imel važne razgovore z generalom O. M. Bradlejem, poveljnikom dvanajste ameriškega armadnega zbora v Holandiji, feldmaršalom Montgomeryjem, poveljnikom britskih armad, in drugimi visokimi vojaškimi častniki. Konferenca so se udeležili tudi general Jacob L. Devers, poveljnik šestega armadnega zbora, general Jean de Lattre de Tassigny, poveljnik prve francoske armade, in general Thomas Handy, podnačelnik ameriškega generalnega štaba.

Kolikor se tice operacij ameriških čet in letalske sile na frontah v Evropi in na Pacifiku so uspešne v vseh ozihi,“ je rekel Marshall. „Ameriška bojna normacija je dosegla velike uspehe v operacijah proti japonski pomorski in letalski sili pri Filipinskih otokih.“

Maršal Tito poslal zaupnika v Bukarešto

Voditelji rumunskih komunistov obsodili vlado

Anglija odobrava mirovni načrt

Male države se boje dominacije velesil

London, 11. okt.—Načrt glede ustanovitve svetovne organizacije, ki naj bi vzdrževala in štela mir po vsem svetu in preprečila izbruh tretje evropske vojne, je izzval odobravanje v angleškem tisku in javnosti.

Načrt je sad dela reprezentantov štirih velesil—Velike Britanije, Amerike, Rusije in Kitajske—na konferenci v Washingtonu. Ta je bil objavljen zadnji ponedeljek.

Predstavniki malih držav so sprejeli načrt na znanje z mešanimi občutki. Mnogi izmed teh so bili reprezentantje svojih držav v Ligi narodov. Nekateri so izrazili bojazen pred dominacijo malih držav po velesilah, drugi pa ne vidijo v novi organizaciji velike razlike od ustroja Lige narodov.

Amerika mora ščititi svetovni mir

Pridružiti se mora mednarodni organizaciji

Durnham, N. C., 11. okt.—Senator Connally, demokrat iz Texasa in načelnik senatnega odseka za zunanje zadeve, je v svojem govoru pred dijaki universe Duke dejal, da mora Amerika ščititi svetovni mir in postati članica mednarodne organizacije, kateri so bili položeni temelji na konferenci reprezentantov treh velesil Amerike, Velike Britanije in sovjetske Rusije — v Washingtonu. Senator je naglasil, da strankarske težnje ne smejo določati zunanje politike, ker je problem zaščite in vzdrževanja miru večji od interesov strank.

Connally je omenil Veliko Britanijo, Rusijo in Kitajsko kot velesile, od katerih zavisi mir v povojni dobi. „Amerika ne sme zanemarjati svojih interesov,“ je dejal. „Ona mora imeti veliko oboroženo silo na morju in kopnem v interesu svoje lastne varnosti in svetovnega mira.“

Senat se je izrekel za popolno razorožitev Nemčije in Japonske ter okupacijo obeh držav. Amerika mora obdržati otoko na Pacifiku, katere je nje na sila izrgala iz japonskih rok. Na teh naj zgradi mornarične in letalske baze. Amerika mora dobiti tudi opornica na Atlantiku in v bližini Panamskega prekopu. Cena za mir je mednarodna kooperacija.

Istočasno je senator Wherry, republikanec iz Nebraske, obdržal Rooseveltovo administracijo, da namerava držati Ameriko v vojnem stanju. Očitno je, da ni razkila pogojev premirja v Italijo. Wherry se je izrekel tudi proti ustanovitvi mednarodne organizacije za vzdrževanje in zaščito miru v povojni dobi.

Sodišče preprečilo zaslisanje rudarjev

Springfield, Ill., 11. oktobra.—Okrožno sodišče je preprečilo zaslisanje članov in voditeljev rudarskih distriktov UMWA. Trije člani izvršnega odbora UMWA so prišli v Springfield, da zaslišajo voditelje te grupe, kateri so obdržali dualnega unionizma. Ray Edmondson, bivši predsednik Illinoiskega rudarskega distrikta, je načelnik grupe.

Nemški dečki v akciji na frontah

London, 11. okt.—Nemška časniška agencija je naznanila, da so bili šestnajst stari dečki mobilizirani v posebnih divizijah in da se bore proti zaveznikom na frontah. Diktator Hitler jim je naslovil poslanico s pozivom, naj se bore do skrajnosti v obrambi Nemčije.

Prijatelji! Slovenci!

Slovenski narod v stari domovini umira od lakote, pomanjkanja zdravil, obleke in strehe!

Lahko bi mu bilo bolje, ako bi brezopogojno sprejel tiste drobne, ki bi mu jih s pomočjo domačih izdajalcev delil nemški kmeti; ako bi sprejel tiste odpravke, ki jih preobijeta nemška država; ako bi sprejel tiste odpravke, ki jih preobijeta nemška država; ako bi sprejel tiste odpravke, ki jih preobijeta nemška država...

Toda prodati bi moral svojo dušo, svojo slovensko narodno zavest, pred vsem svetom zanikati svoje junaške sinove in hčere, ki se nad tri leta borijo za resnično svobodo, za avtonomno Slovenijo v okviru demokratske, federativne jugoslovanske države. Se nadalje bi moral igrati vlogo hlapca Jerneja in zatajiti svojo pravico do narodnega življenja in kulturne neodvisnosti, odpovedati se pravi samoodločevanju o svoji slovenski usodi in odpovedati se imenu—SLOVENSKI NAROD.

Slovenska narava našemu narodu kaj takega ne dopušča. Prepozno, je, da bi se v urah bližajočega odrešenja plazil po koljenih pred svojim najhujšim sovražnikom in uničevalcem—pred obolim Germanom. Trinajsto let je trpi ta narod pod kruto tujevo peto; trinajsto let krvavi in umira, razbit in raztrgan na umirajočih kosov. Bil je preorjaški, da bi ga sovrag zbil na tla na mah. Zato so ga njegovi valpiti zvezali v nečloveške verige suženjstva in mu od telesa ščipali košček za koščkom. V teh stoletjih krvavljenja so ga poniževali in orjaka skrčili v pritlikavca. Velikan Krpan je postal le majhen delček svoje prejšnje veličine.

Toda umetne nakane, ki so izkoristile njegovo kri, kosti in meso, NISO UBILE NJEGOVEGA DUHA. Sanjal je in upal v svojem trpljenju... upal je v hrepenel po tistem VELIKEM DNEVU, ko se bodo razsule njegove mučne okove, ko bo zasijalo zlato solnce svetle svobode...

Tisti dan je prišel... Kako je trombe glas krasan, kako močan!

Kaj pa mi v Ameriki, ki ne trpimo ne gladi ne žeje, ki nas ne pretresava ne veter ne mraz? Mi, ki živimo v zemeljskih nebesih, a se tega tako nevaležarimo, ne zavedamo... Naše mize so preobložene z naravnimi dobrotami, naši žepi žvenkljajo s

prisuženim denarjem, katerega premnogokrat trošimo za malenkosti, za kratek čas. Vozimo se z avtomobili, ker nam naš življenjski standard tako dovoljuje... Premnogi živimo brez cilja tja v en dan, od danes do jutri, ker smo se preobjedli vseh dobrot, s katerimi nas obisipava bogata Amerika... Tudi naših trpinov doma se včasih spominimo, saj čitamo o njih v listih, sedeči udobno v mehkih blazinah... Spominimo se jih, ker so nas Slovence predstavili vsemu svetu, da smo Slovani res narod, vreden posnemanja... Svetu so nas predstavili, kajti sami smo se sramovali svoje narodnosti. Koliko nas je bilo, ki smo Amerikancem brez sramu povedali, da smo Slovenci? Danes se prav po petelinško postavljamo: Glejte, ljudje božji! Tisti herojski Jugoslovani so naši bratje. Mi smo tudi Jugoslovani, Slovenci!

Toda imamo li pravico do tega ponašanja? Ali je naša vest res čista? Ali nas prav nič ne peče?

ČAS JE PRIŠEL, da pokažemo svoj ponos s tem, da takoj ustavimo tisto, krvavljenje, ki ugaša luč življenja našim junaškom, našim ženam in sirotam...

Rano je treba povezati, moči je treba vrniti telesu, da popolnoma okreva in se opomore. Treba mu je zdravil in močinosnega leka, obleči in obuti ga je treba... Ležišča potrebuje, da se odpočije, in strehe nad glavo, da ne bo izpostavljen vremenskim elementom... Zdrave hrane potrebuje—tako! Še danes! Jutri zna biti prepozno.

Prijatelji! V kratkem vas obiščejo naši zastopniki od SANSa, delavci in delavke, ki se zavedajo velikanske potrebe naših ljudi v stari domovini in so pripravljene žrtvovati svoj čas, da mu pomagajo. Obiskali vas bodo s prošnjo, da storite svojo narodno dolžnost, DA PRISPEVATE ČIM NAJVEČ V GOTOVINI. Z nabranim denarjem bodo potem nakupljene najnujnejše potrebščine in odposlane v stari kraj. Ladje saže na poti v Ameriko. Napolniti jih moramo takoj!

Na vaša sočutna srca apeliramo, da se odzovete temu pozivu in prošnji ter da prispevate kar največ mogoče.

SANS.

bo izrušila, kakor da bi bila s papirja. Ta domišljavost učena Zapada se je izkazala za sleparijo, s katero so učeni ljudje sleparili samega sebe. Danes pa se nihče več ne norčuje iz tako zvanega papirnatega imperija, kajti vsa zadeva je jako resna in zelo draga za nas Američane.

Velike preglavice dela stradajoča Kitajska, katero mora Amerika iz strateških ozirrov obdržati pri življenju.

Michael Chok.

SLOVENSKI VOJAK NEDOTAKLJIV...

Waukegan, Ill. — Angleški časopisi so prinesli poročilo o vojaku Ruditu Lindichu, v katerem ga neki čikaški reporter opisuje, da je nedotakljiv krogla.

Poročilo se glasi: Pvt. Lindich je večkrat usel smrti kot kateri koli vojak v njegovi diviziji. Da je "nedotakljiv" krogla se je izkazalo, ko se je prostovoljno ponudil, da zapusti strelski jarek in prinese vojakom vodo. Kakor hitro je pričel polniti posodo z vodo, so pričeli Nemci streljati nanj. Vse, kar je bilo v bližini Rudita, je bilo zrušeno od nemških granat, toda on ni dobil niti praske.

Nekaj dni po opisanem dogodku pa je Lindich zopet zapustil strelski jarek in se napotil v drugega. Kakor hitro pa se je vrnil nazaj, je videl, da so Nemci direktno zadeli tisti prostor, kjer bil poprej on.

Zopet nekaj dni pozneje pa je eksplodirala nemška granata samo deset čevljev od njega.

Pvt. Lindich je bil že v bojih v Afriki, Neaplu, Rimu in drugih frontah.

Drugi dan, ko je izšlo to poročilo v časopisih, pa je njegova mati Mary Lindich prejela od sina pismo, v katerem ji je sporočil, da leži v bolnišnici ranjen. Toda v pismu ni povedal, ali težko ali lahko.

Družina Lindich spada k družstvu št. 14 SNPJ. Rudi je tudi član že od otroških let.

Poročevalec.

NA DELU ZA STARO DOMOVINO

Strabana, Pa.—Na seji podružnice SANSa smo razmotrivali, kako začeti z zbiranjem obleke in denarnih prispevkov za staro domovino. Sklenili smo, da vsako društvo izvoli dva člana, kateri se naj udeležijo seje podružnice SANSa, ki se bo vršila 15. oktobra v dvorani društva Postojnske jame št. 138 SNPJ.

Na tej seji bomo razpravljali o bodočem delu za naše rojake v stari domovini, ki se danes nahajajo v tako kritičnem položaju. Veliko jih je med njimi, katerim so sovražniki uničili vse imetje in sedaj se hrabo bore kot levi, da bi jim zopet zasijalo solnce svobode.

Izvolili bomo odbor in vsakemu se bo odkazala ulica, kjer bo pobiral obleke in denarne prispevke. Ta naloga ne bo lahka, toda ne smemo se ustrašiti. Zavedajmo se, da smo srečni, ker smo v svobodni deželi, zato je več kot prav, da storimo tu, ki imamo vsega dosti, čim več za naše uboge sestre in brate v stari domovini.

Dramsko društvo Soča je na svoji polletni seji sklenilo, da bo darovalo \$50 pomožni akciji. Želim, da bi imeli veliko posnemalec. Ker se je Frank Zaitz iz Chicaga baš tisti čas nahajal v Pittsburghu, je bil povabljen na omenjeno sejo in nam je v kratkih besedah veliko povedal. Poudaril je, naj nabiramo obleke, da bomo vsaj malo olajšali gorje našim dragim onkraj morja, kateri so veliko žrtvovali in bodo še, preden si pribore svobodo.

Mary Tomsic.

Zemljevid Belgije in Holandake, odkjer anglo-američke čete prodirajo proti industrijski rurski dolini. Industrijska mesta v tej dolini so večinoma v razvalinah od pogostih bombnih napadov iz zraka.

TALISMAN

(vohunski spomin)

Richard Fester se je na prvi pogled in besedo zdel vse prej kakor prijazen in prijeten človek, kajti bil je videti človek, ki se rad postavlja, kar je vsakogar jezilo in razburjalo. Toda ko ga je človek bolje spoznal, pa bi ga bil najraje pogladil po buči, ubogega, dobrega Festerja!

Njegova zgodba se začela je nekega večera v marcu leta 1917, ko smo bili vsi zbrani v neki pristaniški krčmi v Liverpoolu.

Že dober mesec smo postavili po nabrežjih ter se delali, da smo mornarji, ki vsi obupani iščejo posla, toda v resnici smo čakali navodil, kdaj in kako naj odričemo na sovražnikovo ozemlje.

Tiste čase je bilo skoraj nemogoče prekoriniti mejo nasprotnikove države po suhem. Zaradi tega so se vohuni zatekali k zvižaji, da so se vkrcavali kot mornarji na kako jadrnico, ki ni vzbujala nič suma. Ta jih je odpeljala na široko morje. V ugodnem trenutku so potem v trdni noči prestopili na kako podmornico, s katero se jim je pogosto posrečilo doseči kako zapuščenno mesto na sovražnikovem obrežju. Toda tudi ta način je bil precej nevaren, zakaj po pristaniščih je volnujen kar mrgolelo. Toda mi smo bili strokovnjaki in nihče ni mogel nič sumiti o teh sedmih fantih, ki so bili raztrgani in so kazali nasršene bradice, ko so srdito listali zamazane mornarske knjizice in zahtevali službe ter udrihali čez podmorniško vojno, ki je pomorski promet zmanjšala tako zelo, da ga je bilo komaj za drobnost nit.

"Človek crkava od lakote!" je rjovel teh sedem nezaposlenih mornarjev in nihče ni mogel niti slutiti, kakšien je njihov pravi posel.

Toda nekega večera smo pod mrak šli mimo mostu, ki drži čez Mersey, in sicer prav tam, kjer je sključena starka prodajala testenice iz želvjege mesa in druge slaščice.

Drobna starka je nekam čudno pogledala Richarda Festerja. Trenutek pozneje je tovariš že imel v rokah slaščico, na katero je bil posebno pičen. Med sadno mezgo v slaščici je bil listič iz pergamenta, na gosto porisan s številkami. Bila je šifrirana zapoved, ki je govorila nekako takole:

"Kapitan Richard Fester se bo jutri vkrcal na jadrnico "Chaldea". Na krovu bo dobil nadaljnja navodila."

Še tisti večer smo v krčmi "Pri srebrnem labodu" zapijali tovaršarje, "ki je konec koncev vendarle dober delo." Pri tej priliki se je Fester raznežil zaradi pijače ter nam pokazal svoj talisman. Bila je to majhna bronasta svetinja, vsa počekana s čudnimi kljukami.

"Dobil sem jo od nekega domačega čarovnika med potovanjem po Vzhodu. S tem talismanom vam grem kamor koli, tudi v pekel, ne da bi se kaj obotavljal!" je vpil prijatelj ter s pestmi bil ob mizo. Bil je praznovaren, kakor se spodobi za pravega pomorščaka, ter pripovedoval različne zgodbe, pri katerih je čudna svetinjica pokazala svojo čarovno moč.

Prijateljve besede so razveseljevale kar vse goste v krčmi. Dosti izmed njih je čudežni talisman hotelo videti ter se ga dotakniti. Ko je Fester zvrnil poslednji kozarec, je vstal, po-

zdravil družino in krenil proti vratom.

Vsi smo Festerja spremljali z očmi. Ko sem videl njegov opotekavi korak, nisem mogel drugega kakor občudovati preveganega tovariša, ki je svojo vlogo tako dobro igral.

Dejal sem polglasno: "To je pravi vrag, ta Fester."

Sklonil sem se Petru Booku k ušesu in nadaljeval: "Izmišljal si je celo storijo o talismanu, da bi vsa godeja bila videti bolj zares. Kdo bi si bil mogel kaj takega misliti o njem!"

Peter Book mi ni nič odgovoril, temveč je počasi vzdignil obrav k meni in se mi zagledal v oči. Čez čas je rekel: "Naš prijatelj je zares tiel! Toda... Skratka, zdi se mi, da zgodba s talismanom ni gola bajka. Fester je dosti pil in kadar ga je človek poln..."

Čez mesec dni so začela prihajati prva tajna poročila, ki jih je kapitan Richard Fester pošiljal s sovražnikovega ozemlja. Kadar jih je poveljnik Eddington bral, si je pomaknil naočnike na konec nosu ter si glavo podprl z rokama.

Toda nekega gredga dne poročil ni bilo več. Čakali smo, čakali mesec dni, dva meseca, tri mesece.

Potem je Eddington potegnil iz kartoteke listek, na katerem so bili napisani podatki kapitana Festerja, in je na listek zapisal eno samo besedo: "Pogrešan."

Preteklo je več kot petnajst dni. Festerjevo izginjenje bi bilo ostalo za večne čase skrivnost, če me ne bi bilo prav snoči, ko sem bil v gosteh pri prijateljih, prijelo, da sem se začel sukati okoli ne prav čisto mlade, toda zelo lepe dame, katere imena ne bom povedal.

"Saj vas vendar poznam," je kar na lepem rekla dama po krajšem pogovoru, streljala skozi naočnik s pogledom vame ter se mi skrivnostno nasmehnila. "Vi... Vi ste... Oh, oprostite mi, toda steklo je toliko vode pod mostovi, odkar... Seveda, med vojno ste vi bili... Da, bili ste v vohunski službi!"

Razgovor med nama, ki sem ga začel s precej drznimi pokloni, je tako padel na predmet, ki bi se mu bil prav rad izognil.

"Tudi jaz sem tedaj," je začela ženska in se nepričakovano zresnila, glas pa ji je bil še tisti kakor poprej. "Tudi jaz delala kakor vi... Seveda za svojo domovino, ki je tedaj bila vaša sovražnica. Tedaj nisem imela še niti dobrih dvajset let in moja služba je bila kaj skromna. A vsekakor... Imela sem prate tudi pri stvari, ki se je boste morali spominjati."

Ženska se je ustavila ter se s naočnikom spogledljivo udarila po ustih. Potem me je nepričakovano pogledala ter spet spregovorila:

"Ali se spominjate krčme "Pri srebrnem labodu" v Liverpoolu? Ali se spominjate dekline, ki je nosila mornarjem pijačo na mizo? Dekleta z gostimi, slavnimi lasmi in sinjimi očmi, tako sinjimi?"

"Vi ste bili?" sem jo naglo ustavel ter stisnil zobe, da bi mi ne ušel razburjen vzklík.

"Kajpada!" je odgovorila ženska in sklonila glavo. "Prav jaz. In nekega večera je bil ondi mornar, ki... Mi smo o tistih sedmih mornarjih, med katere

je spadal, vedeli prav vse in smo jih seveda skozi nadzorovali. Nekega večera je nekdo izmed vas pokazal neki talisman. Se spominjate? Tudi jaz sem tisto čudno svetinjico držala za trenutek v roki. Tedaj sem prav jedla in ni mi bilo težko odtisniti talisman v kosec sveže krušne sredice. Ostal nam je odtis, razločen odtis, ki ga ni bilo moči zametnati s katerim drugim. Po odtisu smo naredili fotografijo, ki smo jo poslali vsem, kamor je bilo potrebno.

Vaš dobri tovariš je prišel na naše ozemlje in bi bil zadržno dobro odrezal, če bi ne bilo tistega talismana... Nekega dne ga je po naključju ustavila naša patrula. Preiskali so ga in tako naprej. A ta vaš prevejanji vohun je ostal miren in se je smehljaj. Vedel je, da ima vse potrebno in kar se da izborne listine in da ne nosi pri sebi prav ničesar, kar bi ga utegnilo spraviti v zagate. Toda...

V žepu na telovniku so pri njem našli talisman, ki ga je ta praznovarni človek vendarle vzel s seboj na nevarno pot. S pomočjo talismana smo ga razkrinkali...

Umri je pogumno, kakor se spodobi vojaku..."

Bazovica.

ščin. Sovražnik je v svojem be-su povsod uničeval ognjišča naše kulture. Tako je bilo samo v enem okrožju docela razdejanih 21 šol z vsem inventarjem in so ostale samo štiri. Pouk se po večini vrši v kmečkih izbah brez potrebnega inventarja, po starem učnem načrtu, ki ga učitelji prilagajajo duhu novih zahtev in potreb.

Tudi glede učil in šolskih potrebščin si učitelji sami pomagajo, kakor morejo in znajo. Za zdaj so v uporabi še stare šolske čitanke, iz katerih je izločeno, kar ni v skladu z našo dobo in z duhom naše osvobodilne borbe. Vražjo pa se priprave za nove učni načrt in za nove šolske čitanke, kakor se tudi od dne do dne bolj izpopolnjuje organizacija našega šolstva.

Zal, ponekod opažamo težko umljivo mladenost staršev do šole. Samo v grosupeljskem in belokranjskem okrožju nad dva tisoč otrok ne obiskuje šole. Ta nezdrav pojav, četudi ni splošen, nam nikakor ni v čast. In tudi otroci, ki so vpisani v šolo, ponekod neredno obiskujejo pouk. Tu morajo krepko poseči vmes naši aktivisti in krajevni narodni osvobodilni odbori ter poskrbeti za popularizacijo šolskega pouka. Dopovedo naj ljudstvu veliki pomen izobrazbe za posameznika in za ves narod, da bomo lahko kos bodočim nalogam, ki nas še čakajo. Vsak izmed nas naj se zaveda, da je narod brez šole narod brez bodočnosti.

SANS.

Škatlje iz kartona ne zadostujejo za pošto

Washington. — Navadne škatlje iz kartona, kot na primer škatlje za čevlje niso dovolj trpežne za božične zavoje z impregniranim kartonom. To svarilo dajejo ministrstva vojne, mornarice in pošte.

Poštna uprava priporoča škatlje iz dvojnega impregniranega kartona, iz fibre ali iz lesa. Rok za pošiljke božičnih zavojev, namenjenih moškim in ženam, ki služijo onstran morja, bo končan dne 14. oktobra. Do takrat je dovoljeno pošiljati božične zavoje brez posebne porabe s strani osebe, ki služi v orožarskih silah, kateri je zavoj namenjen. Celotna teža zavoja ne sme presegati 5 funtov. Zavoj ne sme biti bolj dolg kot 15 palcev in ne sme presegati v širini in dolžini skupaj 36 inčev. Ista oseba sme poslati na isti naslov v teku enega tedna le po en tak zavoj.

Poštne uradi ne bodo sprejemali zavojev s predmeti, ki bi se utegnili pokvariti. Tudi predmetov, ki se utegnejo zdrobiti, kot stekleni kozarci, ne smete pošiljati. Hrana v konzervah sme biti torej le v kovinastih škatljah. Kovinaste škatlje so priporočene tudi za "jam", marmelado, pecivo, "cake" in "candy". Izvedenci ministrstva za poljedelstvo pravijo, da bo trdo pecivo, v precej debelih plasteh, potovalo bolje kot mehko, ali pa tako, ki je v tenkih plasteh in se prerado polomi in zdrobi. Štirioglato pecivo je treba bolj tesno zaviti kot okroglo.

Naslov mora biti čitljiv, najbolje pisani na stroju ali vsaj s tinto. Tudi znotraj v zavoju bo dobro, da spravite komad papirja s popolnim naslovom za sluščaj, da se naslov zunaj izbrisi ali raztrže ter tako postane nejasen. Poštne uradniki posebno poudarjajo umestnost tega koraka. Zavoji, naslovljeni osebuju vojske, morajo imeti ime, čin, serijsko številko vojske, panogo službe, organizacijo, APO številko. Tudi poštne urad, preko katerega naj gre pošiljka, mora biti naveden.

Zavoji za osobe mornarice (tudi Marine Corps in Coast Guard), morajo nositi ime, čin, enoto mornarice ali ladje, kateri pripada dotičnik, ter številko mornarice tiste enote ali ladje, ali pa ime ladje oziroma poštnega urada brodogoja, preko katerega ima biti poslan zavoj.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani)

gajnik. Nadzorniki pa so: John Radoman, Ludvik Mutz, Milka Furcich, Jennie Padar, Mary Denis. V širši odbor pa so bili izvoljeni: Anton Gerlach, Mary Ferns, Harry M. Justiz, Anna Krasna, Oskar Magazinovich, Mato Grubisic, Kate Bilach, Mirko Skarica, Ivan Skelin, T. Orez, Tomo Babin, Ely Jovicevich, Luka Radoman, John Crnich, Jozo Markov, Nick Baraba, Vincent Slijka, Aleksander Furlan, John Mrakoveich.

Nadejamo se, da se bodo slični odbori, ako se še niso, organizirali po vseh naših naselbinah in takoj pričeli z delom za plemenito stvar.

Vinko Učič, predsednik.

O VAZALNIH DRŽAVAH

Canton, O. — Po petih letih praskanja je mala Finska dobila vojni račun. Tristo milijonov dolarjev je velika vsota za tako majhno državo, poleg tega je tudi izgubila nekaj svojega teritorija.

Vzlic temu, da je Finska vedela, je premala, da bi se mogla uspešno boriti z ogromno sosedo, vendar je vseeno napadla Rusijo z orožjem. Živela je v nekakši iluziji, namreč, da stoji trdno za njo Amerika in Anglija in pa tudi Nemčija. Do neke mere je bila to resnica.

Rusija se je izkazala za zelo močno. Finska pa za zelo trmasto, tako sta bili Amerika in Anglija prisiljeni pustiti jo na miru Rusije.

Zaplela se je v dve igri, a izgubila je obe. Veliko neumnost je napravila, ko se je zaplela v drugo vojno z Rusijo. V to jo je privedla nacijska diplomacija,

